

Päivämäärä
8.9.2015

Diaarinro
H 294/15

Valtioneuvostolle

ESITYS LAINSÄÄDÄNTÖTOIMEEN RYHTYMISESTÄ

Korkein hallinto-oikeus on, käsiteltään asiaa täysistunnossaan 8.9.2015, päättänyt tehdä Valtioneuvostolle Suomen perustuslain 99 §:n 2 momenttiin viitaten seuraavan esityksen lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä:

Taustaa ja perustelut

Turvapaikan hakijoiden määrä on kuluvana vuonna kasvanut ennätyslukemiin niin maailmalla ja Euroopassa kuin myös Suomessa. Tämä tuo merkittäviä haasteita Maahanmuuttovirastolle ensi asteen päätöksentekijänä sekä viraston päätöksistä tehtyjä valituksia ratkaisevalle Helsingin hallinto-oikeudelle ja asioita ylimpänä muutoksenhakuasteena käsittelevälle korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Yhä lisääntyvät turvapaikkahakemukset tulisi kyetä ratkaisemaan mahdollisimman nopeasti muun muassa taloudellisista syistä, jotta hakijat eivät joutuisi asumaan vastaanotto-keskuksissa tarpeettoman kauan. Myös hakijoiden oman edun kannalta on tärkeää, että he saavat asiaansa ratkaisun kohtuullisessa ajassa. Asioiden viivytyksetön käsittely on lisäksi omiaan ennalta ehkäisemään aiheettomien turvapaikkahakemusten tekemistä.

Turvapaikkamenettelyä koskeva direktiivi (2013/32/EU) on pantu täytäntöön ulkomaalaislain 198 b §:llä ja 199 §:n muutoksilla (194/2015). Lainmuutokset tulivat voimaan 1.7.2015. Mainitut säännökset edellyttävät, että hakijan, jonka turvapaikkahakemus on hylätty niin sanotussa nopeutetussa menettelyssä, tulee vaatia maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon kieltämistä seitsemän (7) päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle. Hallintotuomioistuimen on puolestaan annettava päätös täytäntöönpanokieltoa koskevaan hakemukseen seitsemässä (7) päivässä.

Uusia säännöksiä on tulkittu niin, että myös korkeimman hallinto-oikeuden tulee tehdä kirjallinen päätös täytäntöönpanon kieltämisestä koskevan hakemuksen johdosta seitsemässä päivässä siinäkin tapauksessa, että täytäntöönpanoa ei kielletä. Tämä merkitsisi useimmissa tapauksissa sitä, että samaa asiaa arvioitaisiin ensin täytäntöönpanon kieltämisen kannalta välittömästi hakemuksen saavuttua, ja sen jälkeen uudelleen valituslupahakemusta itse pääasiassa ratkaistaessa. Samassa asiassa tehtäisiin kaksi kirjallista päätöstä. Tämä olisi omiaan entisestään ruuhkauttamaan asioiden käsittelyä ja aiheuttamaan kaksinkertaista asiaan perehtymistä.

Edellä esitetyistä syistä korkein hallinto-oikeus on päättänyt etsimään ratkaisua, jolla yhä lisääntyvistä turvapaikkahakemuksista ja tiukemmista aikataulupaineista huolimatta kyettäisiin ratkaisemaan turvapaikkahakemukset välittömästi asioiden yksilöllistä käsittelyä ja muutoksenhakijoiden oikeusturvaa vaarantamatta, mutta samalla tuomioistuimen toiminnan tehokkuutta lisäten ja valtionaloudelle aiheutuvia kustannuksia minimoiden.

Korkeimman hallinto-oikeuden käsityksen mukaan mainitut tavoitteet olisi parhaiten mahdollista saavuttaa siten, että ensinnäkin maastapoistamisen täytäntöönpanon kieltämisestä koskeva hakemus ja ratkaisu kyseistä asiaa koskevaan valituslupahakemukseen tulisi voida tehdä korkeimmassa hallinto-oikeudessa samalla kertaa. Näin asiaa käsiteltäisiin vain yhdessä istunnossa ja asiassa tehtäisiin vain yksi päätös. Sinänsä korkein hallinto-oikeus voi ratkaista täytäntöönpanon kieltämisestä tai keskeyttämisestä koskevan hakemuksen yhden jäsenen kokoonpanossa esittelystä, mutta valituslupahakemuksen käsitteleminen ja ratkaiseminen edellyttää korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kolmen jäsenen kokoonpanoa.

Asian käsitteleminen normaalina valituslupa-asiana edellyttää käytännössä, että esittelijä tekee asiasta kirjallisen muistion, joka korkeimman hallinto-oikeuden työjärjestyksen mukaan jaetaan jäsenille viikkoa ennen istuntoa. Istunnot järjestetään kuukaudeksi laaditun istuntolistan mukaisesti. Toki näistä vaatimuksista on nytkin joustettu asioiden kiireellisyyden niin vaatiessa. Jos asia voitaisiin ratkaista kahden tuomarin kokoonpanossa, jossa toinen olisi niin sanottu tarkastava jäsen ja toinen puheenjohtaja, molemmat jäsenet perehtyisivät suoraan asiakirjoihin. Esittelijän ja kahden jäsenen kokoonpanossa asioita voitaisiin kokoontua ratkaisemaan joustavasti sen mukaan kuin asianomaiset keskenään sopivat, mikä lisäisi tehokkuutta ja joustavuutta. On huomattava, että (Helsingin) hallinto-oikeudessa nopeutettuja turvapaikkahakemuksia koskevat valitusasiat voidaan jo nykyainsäädännön mukaan ratkaista yhden tuomarin päätöksellä esittelystä.

Uusimman kehityksen valossa näyttää kuitenkin siltä, että turvapaikka-asioiden määrä on kasvamassa niin suureksi, että korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukapasiteetin turvaaminen edellyttää kokoonpanon supistamista kaikkien turvapaikka-asioiden eikä vain nopeutettujen turvapaikka-asioiden osalta. Näin ollen korkeimman hallinto-oikeuden päätösvaltaista ratkaisukokoonpanoa kaikissa turvapaikka- ja kansainvälistä

oikeuden päätösvaltaista ratkaisukokoonpanoa kaikissa turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa olisi perusteltua supistaa siten, että valituslupahakemus voitaisiin käsitellä ja ratkaista eli käytännössä hylätä kahden tuomarin yksimielisellä päätöksellä esittelijän esittelystä. Mikäli valituslupahakemusta ei hylätä, siirretään asia laajempaan kokoonpanoon.

Esitys

Edellä esitetyn perusteella korkein hallinto-oikeus esittää kunnioittavasti, että Valtioneuvosto pikaisesti tekisi Eduskunnalle esityksen korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n muuttamiseksi siten, että ulkomaalaislain 6 luvussa tarkoitettuja turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskevat valituslupahakemukset voitaisiin käsitellä ja ratkaista kahden jäsenen kokoonpanossa yksimielisellä päätöksellä.

Presidentti

Pekka Vihervuori

Hallintoneuvos

Riitta Mutikainen

Tiedoksi:

Oikeusministeriö

Sisäministeriö